Їх робочий час також був більш нерегулярним: 27 % працівників з неформальною зайнятістю, працювали не нормований робочий час порівняно з 9 % традиційно зайнятих працівників.

У робітників з неповною та неформальною зайнятістю спостерігалась значна диференціація та нерегулярність доходів, вони також мали значно менший досвід на робочому місці, де вони були травмовані, порівняно з традиційно зайнятими працівниками (в середньому 8,7 в порівнянні з 62,6 місяцями).

Досвід працівника також може бути пов'язаний з віком. Чверть працівників з неформальною зайнятістю були молодше 25 років, у порівнянні з лише 11 % постраждалих найманих працівників. Старші працівники з неформальною зайнятістю, у віці 25 – 34 років, були менш вразливими та травмувалися в середньому один раз у 3,39 місяця, а молоді працівники – один раз у 5,26 місяця. Що стосується традиційно зайнятих працівників, то вони теж мали тісний зв'язок між віком та травмуванням на виробництві, причому молодші працівники отримували травми в середньому один раз у 29,66 місяців перебування на посаді, в порівнянні з однією травмою протягом 35,15 місяців у віці 25 – 34 років [3].

З травмованих працівників 84 % були найняті на погодинній оплачуваній випадковій основі, без захисту від безпідставного звільнення, у порівнянні з лише 15% травмованих традиційно зайнятих працівників.

Статистичне спостереження неформальної та неповної зайнятості має важливе значення не лише для вдосконалення політики зайнятості та статистики національних рахунків, а й для формування та реалізації програм охорони праці, зменшення виробничого травматизму та професійної захворюваності.

Список літератури

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua.

2. Arrowsmith J. Temporary Agency Work and Collective Bargaining in the EU [Electronic resource] / Dublin: European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2009. – Accessed mode : https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/comparative-information/temporary-agency-work-and-collective-bargaining-in-the-eu.

3. Quinlan M., Bohle P. Contingent Work and Occupational Safety [Electronic resource] / The Psychology of Workplace Safety. Washington, DC: American Psychological Association, 2004, 81 – 106. – Accessed mode : https://www. researchgate.net/publication/313191085_ Contingent_work_and_occupational_safety.

4. Quinlan M., Bohle P. Over-Stretched and Unreciprocated Commitment: Reviewing Research on the OHS Effects of Downsizing and Job Insecurity [Electronic resource] / International Journal of Health Services, 2009, 39 (1), 1 – 44. – Accessed mode : http://journals.sagepub.com/doi/abs/ 10.2190/HS.39.1.a?url_ver= Z39.88-2003&rfr_id=ori:rid: crossref. org&rfr_dat=cr_pub%3dpubmed.

5. Smith C., Silverstein B., Bonauto D, Adams D. Temporary Workers in Washington State [Electronic resource] / American Journal of Industrial Medicine, 2010, 53 (2), 135 – 145. – Accessed mode : https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/ 10.1002/ajim.20728.

6. Stone K., Arthurs H. The Transformation of Employment Regimes: A Worldwide Challenge [Electronic resource] / Rethinking Workplace Regulation: Beyond the Standard Contract of Employment. New York, NY: Russell Sage Foundation, 2013, pp. 1 – 20. – Accessed mode : http://www.worldcat.org/title/rethinking-workplace-regulation-beyond-the-standard-contract-of-employment/oclc/ 844727835.

7. Underhill E., Rimmer M. State Protection for Temporary Agency Workers: Australian Developments [Electronic resource] / The Modernisation of Labour Law and Industrial Relations in a Comparative Perspective. Netherlands: Kluwer Law International, 2009, 173 – 192. – Accessed mode : http://dro.deakin.edu.au/view/ DU:30016781.

УДК 311.42

Панасенко І. В.
к. е. н., доцент, доцент кафедри статистики,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИЙ СТАН СФЕРИ ОСВІТИ: СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА

У сучасних умовах розвитку та становлення економіки знань розвинені країни все більше уваги приділяють дослідженню ролі освіти як фактору економічного зростання держави. Проте, сучасна українська система освіти характеризується наявністю певних проблем – наявність застарілої матеріально-технічної бази закладів освіти, повільне

впровадження новітніх технологій та методик навчання, невідповідність кваліфікації педагогічного складу сучасним реаліям тощо. Це обумовлює необхідність впровадження у систему освіти якісних змін – реформування змісту, стандартів та форм національної освіти; запровадження новітніх інформаційних технологій у навчальний процес; розвитку системи неперервної освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій тощо. Проте, для якісно нових змін у системі освіті вкрай необхідне впровадження інноваційних факторів розвитку, залучення капітальних інвестицій, збільшення у кількісному вимірі якісно нових освітніх послуг, що неможливо без достатнього фінансування сфери освіти.

Державні витрати на освіту у 2016 р. склали 140 млрд. грн. [1], що перевищило показник 2007 р. у 2,6 рази. Проте частка державних витрат на освіту у загальному обсязі ВВП країни за період 2007 – 2016 рр. характеризувалась скороченням – у 2016 р. склала лише 5,01 %, що було менше показника 2007 р. на 0,6 %. Відсутність необхідних сум державного фінансування системи освіти призвели до скорочення вартості основних засобів у сфері освіти та існуванні досить високих показників зносу основних засобів (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка вартості основних засобів у сфері освіти України за 2007 – 2016 рр.

Роки	Вартість основних засобів, млн грн	Вартість введених нових основних засобів, млн грн	Ступінь зносу основних фонів, %
2007	56615	2168	57,4
2008	61933	2481	57,8
2009	67544	2285	62,4
2010	72520	2311	62,5
2011	3010	60	43,7
2012	3141	162	43,6
2013	3246	61	44,9
2014	3117	106	45
2015	3117	55	45,6
2016	3596	108	42,7

Джерело: складено автором на основі [2]

Варто зазначити, що наведені показники неможливо аналізувати в динаміці, бо інформація за 2007 – 2010 рр. є неспівставною з інформацією за 2011 – 2016 рр. через те, що у 2011 р. відбулася зміна методології обліку основних засобів, згідно з якою вартість основних засобів бюджетних установ більше не розподіляється за видами економічної діяльності [2, с. 246]. Відповідно, здійснення аналізу можливо лише за 2011 – 2016 рр. При цьому вартість основних засобів у сфері освіти характеризувалась сталістю та незначним збільшенням – лише на 117 млн грн в середньому щорічно, ступінь зносу основних засобів – скоротилась на 1 % у 2016 р. порівняно з 2011 р. Вартість введених нових основних засобів збільшилась у 1,8 рази у 2016 р. порівняно з 2011 р.

Основні засоби є матеріально-технічною основою для функціонування закладів сфери освіти та надання освітніх послуг. Збільшення вартості основних засобів у сфері освіти, скорочення рівня їх зносу та зростання вартості введених заново основних засобів неможливо за відсутності капітальних вкладень [3]. Згідно з визначенням Держстату, капітальні інвестиції – вкладення у придбання нових і тих, які були у використанні, або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних і нематеріальних активів, витрати на капітальний ремонт та модернізацію [2]. Величина капітальних інвестицій у сферу освіти у 2016 р. склала 2,3 млрд грн, що перевищило показник 2007 р. на 37 %. В середньому щорічно за період 2007 – 2016 рр. обсяги капітальних інвестицій у сферу освіти збільшувались на 67 млн грн. Проте такі зміни показують лише абсолютне чи відносне зростання обсягів капітальних інвестицій та не дають можливості оцінити якісні зміни у сфері освіти, що відбулися під впливом зростання обсягів інвестування. Основним показником, що дозволяє виміряти результат роботи сфери освіти, як і будь-якого іншого виду економічної діяльності в Україні, є валова додана вартість виробництва товарів/послуг. ВДВ сфери освіти у 2016 р. склала 89 млрд грн та перевищила показник

2007 р. на 56 млрд грн. Проте робити порівняльний аналіз збільшення обсягів ВДВ у сфері послуг та обсягів капітальних інвестицій у освіту можливо лише на основі порівняння показників зміни у відносному вираженні – темпів зростання (рис. 1).

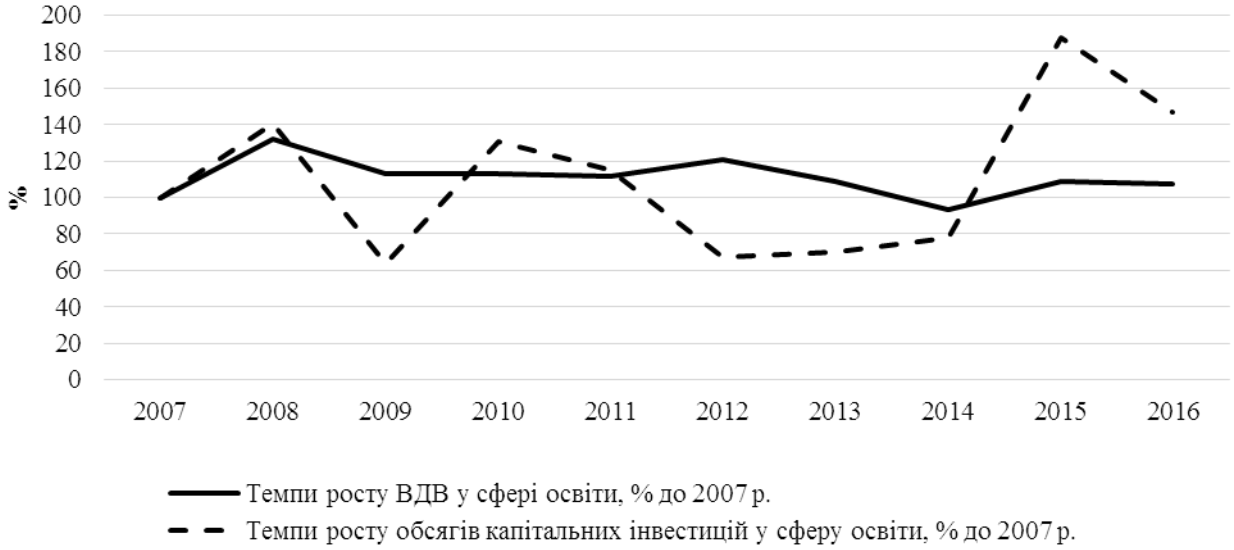

Рис. 1. Темпи росту ВДВ та обсягів капітальних інвестицій у сфері освіти за 2008 – 2016 рр.

Джерело: складено автором на основі [1; 2]

Порівняння темпів зміни аналізованих показників свідчить, що тенденція зміни ВДВ була більш рівномірною та не характеризувалась стрімкими змінами за 2007 – 2016 рр. У свою чергу, обсяги капітальних інвестицій характеризувались тенденцією чергової зміни – 2008, 2012 – 2014 рр. характеризувались скороченням обсягів капітальних інвестицій у сферу освіти порівняно з 2007 р. Загалом у 2016 р. порівняно з 2007 р. обсяги ВДВ сфери освіти зросли на 7,5 %, а величина капітальних інвестицій у цю сферу збільшилась на 46,6 %, що обумовило випереджаюче зростання капітальних інвестицій порівняно з ВДВ на 36 % у 2016 р. порівняно з 2007 р.

З метою оцінки ефективності вкладення капітальних інвестицій у сфері освіти були визначені показники капіталовіддачі – співвідношення величини ВДВ до обсягів капітальних інвестицій [4]. Розрахунки свідчать, що у 2016 р. на кожну 1 грн ВДВ сфери освіти припадало 39 грн обсягів капітальних інвестицій. За 2007 – 2016 рр. капіталовіддача в середньому щорічно зростала на 2 грн, що свідчить про недостатні суми інвестування сфери освіти.

Таким чином, сучасна сфера освіти потребує збільшення державних та приватних асигнувань, капітальних інвестицій задля модернізації матеріально-технічної бази – оновлення та ремонту споруд та будівель, оснащення сучасними засобами навчання – інтерактивними дошками, комп'ютерами й іншою офісною технікою, сучасним програмним забезпеченням й т. п. Застаріла матеріально-технічна база закладів освіти унеможливлює надання якісних освітніх послуг та, відповідно, підвищення рівня кваліфікації викладачів, вчителів, організаторів навчального процесу, запровадження дієвих схем атестації навичок, компетентності тощо.

Список літератури

1. Національні рахунки освіти України у 2016 році: Статистичний збірник / Державна служба статистики України. – Київ, 2017. – 105 с.

2. Статистичний щорічник України за 2016 рік / Державна служба статистики України. – Київ, 2017. – 611 с.

3. Прокопенко І. Ф. Вища освіта як чинник економічного зростання України: сучасний стан та перспективи розвитку / І. Ф. Прокопенко, О. В. Мельникова // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Економіка». – 2017 – № 17 – С. 5 – 14.

4. Падалка О. С. Економіка освіти та управління: посібник / О. С. Падалка. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 184 с.